

2012

Наръчник за органичния
фермер

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Въведение.....	2
2. Българското и Европейското законодателство.....	3
3. Производствени групи.....	4
3.1 Правна рамка за създаване на производствени групи.....	4
3.2 Юридическа форма и основни стъпки при създаване на производствена група.....	5
3.3 Взаимодействие с други производствени групи.....	8
4. Производство и маркетинг.....	8
4.1. Производство на биологична продукция.....	8
4.1.1 Биологично растениевъдство.....	8
4.1.2 Биологично животновъдство.....	12
4.2. Контрол на качеството и сертификация на продукцията.....	21
4.3. Търговска марка и означение на биологичните продукти.....	23
4.4. Маркетинг и реализация на продукта.....	24
4.5. Стокова борса и цена.....	25
5. Европейско трансгранично сътрудничество и добри практики в него.....	27
6. Заключение.....	30

Контактна информация на земеделски производствени групи в България и Сърбия

"Настоящата публикация е създадена с помощта на Европейския съюз чрез ИПП Програма за трансгранично сътрудничество България – Сърбия. Съдържанието на тази публикация е отговорност единствено на "Алианс за регионални и граждански инициативи" и по никакъв начин не отразява възгледите на Европейския съюз или на Управляващия орган на програмата."

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

1. Въведение

Биологичното земеделие е сектор на европейското селско стопанство, който бележи постоянен растеж през последните години. Биологичното земеделие има приноса за опазването на природните ни ресурси, за биологичното разнообразие и хуманното отношение към животните, и подкрепата в помощ на развитието на селските райони.

Основна цел при това производство е опазване на околната среда и тя да се интегрира в задачите на стопанина, за една икономически печеливша ферма, независима от синтетични агро-химикали. Именно поради това, всички усилия на един органичен фермер за постигането на устойчиво стопанство, са насочени към подобряване почвеното плодородие и здравето на почвата. Органичният фермер целенасочено използва високодобивни сортове и породи, които са добре приспособени към местните агро - климатични и почвени условия.

Целите на органичното земеделие са постижими чрез разнообразяване и интегриране със съвременните научни достижения на системите за органично селско стопанство. Управлението на растениевъдството и животновъдството е изградено чрез интегриране на такива природни процеси, като кръговрата на веществата, фиксирането на азота, възстановяване на почвата, връзката между вредители и естествени неприятел.

Органичното земеделие разглежда процесите и елементите на съобществата в тяхната глобална цялост (холистичен подход); то използва процеси, които опазват околната среда, и едновременно с това позволяват производството на качествена храна и така допринасят за сигурността на обществото. Социалните цели на органичното земеделие са очевидни: избягвайки вредни за човешкото здраве пестициди, нитрати, антибиотици, стероиди, тежки метали, които влизат в хранителната верига и замърсяват почвата и водата се опазва човека.

Производството в органичната ферма е не само нейното организиране и стопанисване, а и начин на живот!

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

2. Българското и Европейското законодателство

На 24 юни 1991 г. Съветът на ЕС прие **Регламент (ЕИО) № 2092/91** за биологичното производство на земеделски продукти, както и свързаните с това означения върху земеделските продукти и храни. Въвеждането на Регламента съставлява част от реформата на Общата земеделска политика на ЕС и кулминация на процеса на официално признаване на биологичното земеделие в определени държави-членки.

В Регламент (ЕИО) № 2092/91 са заложили разпоредби, приложими само към цялото производство на продукти от биологични култури в Общността. Последващите разпоредби, приети през 1992 г. и 1995 г. дават възможност за разработка на конкретно лого за биологичния сектор и разрешаване на технически въпроси като означаване и износ.

През 1999 г. Съветът приема **Регламент (ЕО) № 1804/1999** от 19 юли 1999 г., дефиниращ разпоредбите на Общността относно производството на биологични продукти от животински произход и въпроси като храните, превенция на заболяванията и ветеринарни лечения, хуманно отношение към животните, практики в животновъдството и употреба на животинския тор.

Регламентът от 1999 г. също изключва производството, използващо ГМО и производните им продукти, разрешавайки вноса на биологични продукти от трети страни, чиито критерии за производство и системи за контрол са приети за еквивалентни от ЕС.

От 1 януари 2009 г. в сила е Регламент 834/2007, който регулира биологичното производство и обозначаването му, разработван от 2005 г. насам.

Новият Регламент пояснява изискванията както за биологичните земеделци, така и за потребителите, рамкирайки пълен набор от цели, принципи и основни правила за биологичното производство. Той е по-прозрачен и дава възможност за известна гъвкавост с оглед регионалните разлики в климата и условията.

Съгласно новия Регламент, производителите на биологична храна в ЕС са задължени да използват логото за биологично производство на ЕС. Вносителите на биологична храна имат избор дали да използват логото. При всички положения обаче то се комбинира с информация за произхода. За да бъде един продукт означен като биологичен, най-малко 95% от земеделските съставки на крайния продукт трябва да бъдат биологични. Всички останали крайни хранителни продукти, произведени съгласно разпоредбите, могат да съдържат справка за биологичните съставки само в списъка на съставките.

Употребата на ГМО е строго забранена в биологичното производство. Продуктите, съдържащи ГМО, не могат да бъдат означени като биологични, с изключение на тези, съдържащи по-малко от 0,9% ГМО вследствие случайно замърсяване. Вносът на биологични продукти е разрешен, ако тези продукти са придружени от идентични или еквивалентни гаранции от страната на произход.

Две наредби, обнародвани от министъра на земеделието и горите, изцяло възпроизвеждат принципите на европейското законодателство (Регламенти 2092/91 и 1804/99). Това са:

Наредба № 22/04.07.2001 г. за биологично производство на растения, растителни продукти и храни от растителен произход и неговото означаване върху тях. Наредбата съдържа информация

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

за начините за отглеждане на биологични растения; видове борба с неприятелни, вредители, болести и плевели по растенията; използване на семена и посадъчен материал.

Наредба 35/ 03.08.2001 г. за биологично производство на животни, животински продукти и храни от животински произход и неговото означаване върху тях. В наредбата са заложили теми свързани с произхода на животните; хранене; профилактика на заболяванията и тяхното лечение; максимален брой отглеждани животни и др.

3. Производствени групи

Когато се създава сътрудничество между група производители, които произвеждат еднакви или сходни продукти възниква необходимостта от обединението им в група или сдружение. Целта на създаване на производствена група е повишаване на конкурентоспособността на земеделното и хранително - вкусовата промишленост чрез подпомагане изграждането на структурата на стопанствата и подобряване на кооперирането между земеделските производители. Оперативната цел е насърчаване на създаването на групи производители в земеделския сектор, за да се увеличи производството на висококачествени продукти, съответстващи на европейските стандарти, и да се подпомогне достъпа до пазара на малки и средни стопанства.

Създаване на производствена група дава възможност да се осъществят следните положителни промени върху земеделските стопани:

- ✓ По - добро планиране и адаптиране на производството към пазарните изисквания;
- ✓ Събиране на произведената от членовете им продукция и нейното предлагане на пазара, включително подготовка за продажба, централизация на продажбите и доставка до купувачи на едро;
- ✓ Повишаване на добавената стойност на общото производство и по - доброто му ценообразуване;
- ✓ Създаване на общи правила относно информация за произвежданата и реализираната продукция от техните членове както и информация относно площи, сортове състав, класове на качество, количества, добиви и продажби.

3.1 Правна рамка за създаване на производствени групи

Специални нормативни актове, уреждащи и свързани със създаване на производствени групи са:

Търговски закон (В сила от 01.07.1991 г./посл. изм. ДВ. бр.14 от 15 февруари 2011 г.) Урежда правата и взаимоотношенията на търговците и сделките между тях, видовете търговци, търговската тайна, търговски книги и видовете договори.

Закон за кооперациите (Обн. ДВ. бр.113 от 28 Декември 1999г./ посл. Изм. ДВ, бр. 41 от 22.05.2007 г.) Законът урежда реда на учредяване, членството, органите на кооперацията, имущество, прекратяване на кооперацията, кооперативни предприятия и съюзи и др.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

Наредба № 21 от 4.07.2001 г. за условията и реда за признаване на организации на производители на земеделски продукти.

С тази наредба се уреждат условията и редът за признаване на организации на производители на земеделски продукти, наричани „организации“.

Признаване на организациите се извършва с цел:

- ✓ Приспособяване на производството на членуващите производители на земеделските продукти към пазарните изисквания
- ✓ Събиране на произведената от тях продукция и предлагането ѝ на пазара
- ✓ Осигуряване на минимални изисквания за качеството на продуктите
- ✓ Намаляване на производствените разходи на членуващите производители на земеделски продукти

Наредба № 27 от 5.08.2008 г. за условията и реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по мярка „Създаване на организации на производители“ по Програмата за развитие на селските райони за периода 2007-2013 г.

С тази наредба се уреждат условията и редът за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на проекти по мярка "Създаване на организации на производители" от Програмата за развитие на селските райони за периода 2007 - 2013 г. (ПРСР), подкрепена от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. По тази наредба се подпомагат проекти, които допринасят за постигане на целта на мярката:

- ✓ насърчаване на създаването на организации на производители в земеделския сектор;
- ✓ подпомагане производството и доставките на висококачествени продукти, отговарящи на европейските стандарти и на пазарните изисквания;
- ✓ подпомагане на достъпа до пазара на малки и средни стопанства

3.2 Юридическа форма и основни стъпки при създаване на производствена група

След като се пристъпи към обединение на земеделските производители е необходимо да се направи **избор на юридическа форма**. Най – подходящи са следните видове юридически форми: **кооперация, СД или ООД**. Земеделските стопани трябва внимателно да преценят поредица от фактори и обстоятелства, след което да направят избор на юридическата форма. По - специално трябва да се обърне внимание на вида на производителите, които ще участват в организацията /физически или юридически лица, млади фермери, наличие на непроизводители и др./; вид и обем на произвежданите земеделски продукти; характера на района, където ще се създава организацията; размер на членския внос; начина на управление на организацията и начин на вземане на решения; как информацията ще тече вътре в организацията; до каква степен ще е специализацията в организацията, след което да направят най - удачния за конкретния случай избор на юридическа форма.

Кооперация

Това е сдружение на физически лица с променлив капитал и с променлив брой членове, които чрез взаимопомощ и сътрудничество осъществяват търговска дейност за задоволяване на техни икономически, социални и културни интереси. Кооперацията е юридическо лице. Кооперация могат да учредят най-малко 7 дееспособни физически лица, които вземат решение за провеждане

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

на учредително събрание. Учредителното събрание приема устав и избира председател на кооперацията, управителен съвет и контролен съвет.

Събирателно дружество

Събирателното дружество (СД) е персонално търговско дружество (ТД) учредено от две или повече лица (юридически или физически) с цел обща стопанска дейност и печалба. Съдружниците отговарят солидарно и неограничено. Фирмата на събирателното дружество се състои от фамилията имена или фирмите на един или повече съдружници с указанието "събирателно дружество" или съдружие ("с-ие") и следва да е с национална изключителност. За регистрация на събирателно дружество няма изискване за минимален капитал.

Дружество с ограничена отговорност

Дружество с Ограничена Отговорност (ООД) се учредява от двама или повече съдружници, с капитал сформирани от дружествените им вноски. Капиталът не може да бъде по-малък от 2 (два) лева и може да представлява не парична вноска. Всеки от съдружниците отговаря за задълженията на дружеството до размера на дяловата си вноска. Управителят на дружеството може да е лице различно от собствениците на капитала или едновременно да е съдружник и Управител. Възможно е дружеството с ограничена отговорност да има и двама или повече Управители и те да управляват заедно и поотделно. Учредяването на дружество с ограничена отговорност се извършва чрез подписване на дружествен договор, в който се описват правата и задълженията на съдружниците и основната дейност, която ще извършват. Наименованието на дружеството трябва да е уникално на територията на Р. България и да се съдържа съкращението ООД. При подаването на заявления в Агенцията по вписванията за обявяване на обстоятелства или актове, решенията за тях се взимат с протокол от общото събрание, чрез който всеки един от собствениците изявява писмено своето съгласие за взимане на решението и неговото обявяване.

Основни стъпки при регистриране на Кооперация, ООД или СД:

Изготвяне на Устав или Учредителен Договор

При подготовката на устава или учредителния договор се съблюдават изискванията на чл. 2 (3) от Закона за кооперациите и чл. 78 или чл. 115 на Търговския закон. Освен това при съставяне на учредителния акт е необходимо подробно да се разпишат правилата от чл. 11 на Регламент (ЕО) 2200/96 г. като:

- ✓ всички членове да спазват правилата за отчитане на произведената продукция;
- ✓ да принадлежат само към една организация на производители за един продукт;
- ✓ да търгуват цялата си продукция през организацията на производители като могат да търгуват до 25 % от продукцията пряко на потребители;
- ✓ да заплащат паричните вноски, предвидени в устава;
- ✓ да предоставят информация за статистически цели - засети площи, добив, производство, директни продажби и др.;
- ✓ да е гарантиран демократичен начин на управление;
- ✓ да се спазват счетоводните и бюджетни правила за работа на организацията.

Провеждане на Общо събрание

На Общото събрание се приема устройственият акт - устав или дружествен договор; прави се избор на органи на управление - Председател, Управителен съвет и Контролен съвет.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

Съдебна регистрация

След провеждане на Общото събрание на организацията, се извършва вписване в търговския регистър. Търговският регистър се води от Агенцията по вписванията към Министъра на правосъдието. За целта се подава заявление за вписване по образец в едно от териториалните звена на Агенцията по вписванията, които се намират в съответния Окръжен съд. Съгласно ЗТР няма изискване регистрацията да бъде в съответното териториално звено на Агенцията по вписванията, където е седалището на юридическото лице.

Заедно със заявлението за вписване при регистрацията на кооперация се подават и следните документи:

- ✓ Преписи от протокола на учредителното събрание и от устава;
- ✓ Нотариално заверени образци от подписите на лицата, които представляват организацията;
- ✓ Декларации от Председателя и членовете на Управителния и Контролния съвет, че не са лишени от правото да заемат ръководна, отчетническа или материалноотговорна длъжност и не са в родствена връзка помежду си;
- ✓ Свидетелство за съдимост на Председателя и членовете на Управителния и контролния съвет.
- ✓ Вписването на Събирателно дружество и Дружество с ограничена отговорност в търговския регистър се осъществява в съответствие с чл. 79 и съответно чл. 119 на Търговския закон.

Изготвяне на Вътрешен правилник за дейността на организацията

В правилника се регламентират и конкретизират правата, задълженията и отговорностите на управителния орган и другите органи на управление на организацията, с оглед гарантиране законност и ефективност в управлението на юридическото лице, в съответствие с устава, решенията на Общото събрание и приложимите норми на действащото законодателство.

Регистрация по Булстат

Извършва се също в Агенцията по вписванията. За целта се попълва заявление по образец за вписване на данни на основание чл. 10, ал. 1, т. 2 от Закона за Регистър БУАСТАТ. През третия етап организациите на производители на органична продукция подават заявление по образец в Министерството на земеделието и храните за признаване. Заедно със заявлението се представят и следните документи:

- ✓ Копие от съдебно решение за вписване
- ✓ Удостоверение за актуално състояние на организацията;
- ✓ Устройство акт;
- ✓ Вътрешен правилник за дейността ;
- ✓ Документ за регистрация по БУАСТАТ;
- ✓ Последния счетоводен отчет или начален счетоводен баланс;
- ✓ Списък на членовете на организацията;
- ✓ Удостоверение от съда, че организацията не е в производство по несъстоятелност;
- ✓ Свидетелства за съдимост на членовете на управителния орган;
- ✓ Справка - декларация по образец за годишната стойност на предлаганата на пазара продукция;

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

- ✓ Декларация от членовете на организацията, че за всеки отделен вид органичен продукт членуват само в една организация;
- ✓ Пълномощно с нотариално заверен подпис - когато заявлението се подава от пълномощник.

След като се извърши регистрация на групата от производители, Министерът на земеделието и храните със заповед назначава комисия, която извършва проверка и дава становище. В тримесечен срок от подаване на заявлението министърът със заповед признава организацията. На признатите организации на производители се издава удостоверение по образец.

3.3 Взаимодействие с други производствени групи

Производителите често се затрудняват да получат достъп до пазарите или да получат доставки просто защото им липсва информация за това къде или с кого трябва да търгуват. Производителите обсъждат пазара и предлагат различни възможности, но също изискват редовни и добре информирани източници на информация за цени, купувачи, доставчици, договори и нови технологии. Размяната на информация между групите производители, включително достъпът до информация за това какво се случва в съседните страни, също са полезни за стимулиране промените и нововъведенията. Асоциациите на групите производители често могат да осигурят редовна, безпристрастна и надеждна информация за точно определени култури, купувачи, пазари, цени.

Често се случва някои групи да влияят на правителството и да поддържат и разпространяват материали за по - основните купувачи на земеделска продукция и доставки на материали, както и да подготвят статистически данни за пазарните течения и редовни информационни бюлетини.

Групите производители имат добра позиция за активно участие в запознаването на членовете с новите технологии и в разпространението на опита от изпробване на различни методи и проучвания. Следователно, тесните връзки между отделните групи производители и обмена на информация между тях би спомогнало за по – добрата и успешна работа на организацията, осъществяване на контакти, реализиране на продукцията, внедряване на иновативни методи и подходи на производство.

4. Производство и маркетинг

4.1. Производство на биологична продукция

4.1.1 Биологично растениевъдство

При биологичното производство на растения и растителни продукти е забранено да се използват генетично модифицирани организми и/или продукти от тях.

Биологичните продукти са резултат от прилагането на екологосъобразни земеделски практики и технологии, които изключват също така и използването на синтетични химически вещества.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

При биологичния метод на производство е забранено използването на минерални торове.

Преход към биологично растениевъдство

Правилата за биологично производство на растения и растителни продукти трябва да се прилагат най-малко две години преди засяването на съответната култура, а за многогодишните растения, с изключение на ливадите - най-малко три години преди първата реколта. Всеки производител, който въвежда биологично производство, разработва и представя на контролния орган план за преход. Планът задължително съответства на изискванията за биологично производство за съответните растения, установени в наредба. Контролният орган ежегодно следи и оценява изпълнението на представения план. Преходът към биологично производство едновременно в цялото стопанство се извършва постепенно чрез редуване на полетата в съответствие с максималната продължителност на въвеждането и неговия план. При преход към биологично производство в част от стопанството производителят е длъжен:

1. да определи точните граници на тази част;
2. да води отделна документация за тази част;
3. да предоставя възможност, контролните органи да контролират цялото стопанство;
4. да почиства добре машините и инвентара при използването им в тази част.

Поддържане на плодородие на почвите, борба с болести, неприятели и плевели

При биологичното производство плодородието и биологичната активност на почвата се поддържат и повишават чрез:

1. бобови растения, зелено торене или растения с дълбоки корени в рамките на подходящо сентбообръщение;
2. внасяне в почвата на оборски тор, компостирани и некомпостирани материали и субпродукти от животновъдството, получени от стопанства с биологично производство.

За активизиране на компоста могат да се използват смеси на базата на микроорганизми или растения, които не са генетично модифицирани.

За активизиране на компоста и за поддържане на плодородието и биологичната активност на почвата могат да се използват и "биодинамични смеси" от скален прах, животински продукти или растения.

При биологичното производство за борба с неприятели, болести и плевели по растенията се прилагат следните мерки:

1. избор на подходящи видове и сортове растения;
2. подходящо сентбообръщение;
3. подходяща обработка на почвата;
4. защита на естествените неприятели на вредителите чрез създаване на благоприятни условия за тяхното развитие (места за гнездене, жив плет, прогонване на грабливи птици и др.);
5. опламеняване на плевелите.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

Разсад, семена и посадъчен материал

Растителните продукти са произведени по биологичен начин, когато използваните разсад, семена и посадъчен материал са произведени по биологичен начин.

Семена и посадъчен материал се използват за биологично производство на растителни продукти, когато растението майка за семената или родителското растение (родителските растения) за посадъчния материал са произведени по биологичен начин най - малко за едно поколение, а при многогодишните растения - за два вегетационни периода, без употребата на генетично модифицирани организми и/или продукти от тях. Изпълнителната агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол (ИАСАС) създава и поддържа електронна база данни на сортовете посевен и посадъчен материал, произведен по биологичен начин. Само включените в базата данни сортове посевен и посадъчен материал, произведени по биологичен начин, се считат за налични в страната. Базата данни се актуализира четири пъти годишно - през последната работна седмица на януари, март, юни и септември.

Производителят или търговецът на посевен и посадъчен материал, произведен по биологичен начин, подава заявление до ИАСАС за включване в базата данни на предлаганите от него сортове посевен и посадъчен материал.

Към заявлението се прилага копие на договора между производителя на посевен и посадъчен материал и контролния орган, както и сертификат от контролния орган за биологично производство на посевния и посадъчния материал при спазване на изискванията на тази наредба.

Изпълнителната агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол може да откаже да включи в базата данни сортове посевен и посадъчен материал или да заличи от базата данни включени сортове посевен и посадъчен материал.

Базата данни съдържа следната информация за всеки включен сорт посевен или посадъчен материал:

1. информация за заявителя (име, адрес, представител),
2. за контролния орган на производителя,
3. за ботаническото наименование на вида, името на сорта и категорията на посевния или посадъчния материал,
4. за района, в който заявителят може да доставя посевния или посадъчния материал,
5. за подходящите за културата срокове на засяване или засаждане,
6. за времето, обикновено нужно за такава доставка, и датата, от която той може да извършва такива доставки, и
7. за страната и/или района, в който сортовете

посевен и посадъчен материал са изпитвани, за да бъдат включени в Официалната сортова листа на България и/или в Европейския каталог.

Базата данни е публична и достъпна чрез интернет, без заплащане на такса.

Основни правила при биологично производство на гъби

За да бъдат гъбите означени като биологични, те трябва да са произведени в хранителна среда, която може да съдържа само следните компоненти:

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

1. тор и животински изпражнения, които да произхождат от стопанства с биологично производство. По изключение, когато липсва достатъчно количество тор и животински изпражнения от стопанство с биологично производство, се допуска и по – ниско съдържание , но не по – малко от 25 %.
2. продукти от земеделски произход, които произхождат от стопанства с биологично производство
3. торф, който не е химически третиран;
4. дървен материал, който не е химически третиран след отсичане на дърветата;
5. продукти от минерален произход, вода и тор.

Основни правила при събирането на диворастящи растения

Диворастящи растения, събрани от зони с естествена среда, могат също да бъдат означени като биологични, ако отговарят на следните условия:

1. Най – малко 3 години преди събирането на диворастящи растения, тези зони не са били третирани с неразрешени торове, подобрители на почвата и продукти за растителна защита
2. Начинът на събиране не нарушава естествената среда и съществуването на видовете в съответната зона
3. Зоните не са подложени на индустриални замърсители или интензивен автомобилен трафик

Събиране на диворастящи означава събирането на растения/части от растения, които растат в природата и горите. За устойчиво събиране е необходимо да се спазват следните изисквания:

- Събирането трябва да става в ясно дефинирани райони
- Площта за събиране не трябва да е третирана най – малко от три години с:
 - ✓ Пестициди
 - ✓ Торове
 - ✓ Генно - модифицирани организми
- Районът трябва да е достатъчно отдалечен от източници на замърсяване като:
 - ✓ Интензивно земеделие
 - ✓ Индустрия
 - ✓ Големи пътни артерии
 - ✓ Сметища
- Трябва да се вземат необходимите мерки по време на събиране, за да бъде гарантирана устойчивост и да е сигурно, че растенията ще могат да се събират през следващите няколко десетилетия, без опасност от застрашаване на тяхната популация.
- Запазване на видовете:
 - ✓ Намесата на екосистемата трябва да е възможно най – малка. Трябва да се осигури регенерация на събираните видове, не трябва да се събират застрашени видове.
 - ✓ Не трябва да се извършват агротехнически мероприятия по събираните видове /например

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

- резитба на клоните за регенерация на растението/.
- ✓ Да се прилагат правилни методи на събиране /например боровинките да не се събират с „гребени“ или „чесала“, да не се режат клонове на дървета или храсти/.
- ✓ Да се гарантира устойчивостта на събирането чрез правилна ротационна програма, чрез осигуряване на естествена регенерация на популацията и непрекъснат мониторинг на популационната плътност.
- ✓ Корените могат да бъдат събирани само частично /само 30% от индивидите на една популация и в сеитбообръщение от 5 години/
- ✓ Не повече от 70 % от индивидите на една популация могат да бъдат събирани
- ✓ Не повече от 70 % от частите на едно растение могат да бъдат събирани
- Не трябва да се нарушава екосистемата:
 - ✓ Не трябва да се обезпокояват други освен събираните видове (животни както и други растителни видове)
 - ✓ Не трябва да се събира в района на размножаване на птици
 - ✓ Не трябва да се откъсват растения освен събираните
- Обучение на събирачите
 - ✓ Да се осигури достатъчно обучение на събиращите по отношение на изискванията
 - ✓ Трябва да има критерии за събиране на всяко растение, които да се обяснят подробно на събирачите.

4.1.2 Биологично животновъдство

Правила за биологично производство

Стопанството е с биологично производство и животинските продукти са произведени по биологичен начин, когато са спазени правилата за:

1. произхода на животните;
2. храненето на животните;
3. профилактиката на заболяванията и тяхното лечение;
4. животновъдните практики, транспорта и идентификацията на животинските продукти;
5. торенето;
6. районите за свободно отглеждане на животните и сградите за отглеждане на животните.

В стопанството с биологично производство се осигурява:

1. достъп на животните до райони, където се отглеждат свободно;
2. броят на животните да е тясно свързан с наличната площ за отглеждането им;
3. ограничен брой на животните на единица площ, за да се избегне всякаква форма на замърсяване на почвата, повърхностните и подпочвените води и пренатоварване с оборски тор.

Получената животинска продукция се предлага на пазара като произведена по биологичен начин само ако животните, от които е получена, са отглеждани по биологичен начин най - малко:

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

1. дванадесет месеца при еднокопитните и едрия рогат добитък (включително bison species), предназначени за производство на месо, но минимум за период, равен на 3/4 от продължителността им на живот до момента на клането;
2. шест месеца при дребни преживни животни и прасета;
3. шест месеца за животните, предназначени за производство на мляко;
4. десет седмици за птиците, предназначени за производство на месо, доставени за отглеждане преди да навършат три дни;
5. шест седмици при птиците, предназначени за производство на яйца.

При избора на породи животни от даден животински вид се взема предвид приспособяването на животните към местните условия, жизнеспособността им и устойчивостта им към заболявания. При избора на животни се избягват породи, отглеждани в интензивно животновъдство и с които се свързват определени болести или здравни проблеми (стрес синдром при свинете, PSE синдром, внезапна смърт, спонтанен аборт, трудни раждания, изискващи цезарово сечение, и др.). Предимство се дава на местни породи и родове. При формиране на стадо от определен вид животни, животните трябва да произхождат от стопанство с биологично производство.

Стадо за биологично производство може да се формира и от животни в стопанството, които не се отглеждат по биологичен начин, с разрешение на контролния орган и при условие, че животните преминават преходен период.

Подновяване или възстановяване на стадо или ято с животни от стопанство с небιологично производство се разрешава от контролния орган, когато:

1. липсват животни, които се отглеждат по биологичен начин;
2. има висока смъртност на животните поради здравни причини или природни бедствия.

За поддържане на естествения ремонт и възпроизводство на стадото или ятото всяка година максимум 10 % от възрастните еднокопитни и едър рогат добитък и максимум 20 % от възрастните прасета, овце и кози могат да се подновят с женски животни, които не се отглеждат по биологичен начин. Подновяването се разрешава от контролния орган, когато липсват животни, които се отглеждат по биологичен начин.

Процентите не се отнасят за стопанства с биологично производство, които притежават по - малко от 10 еднокопитни или говеда или по - малко от 5 свине, овце или кози. В тези стопанства се подновява максимум едно животно на година.

С разрешение на контролния орган процентите се увеличават до 40 %, когато:

1. е сменена породата на отглежданите животни;
2. е въведена нова специализирана порода животни от същия вид.

Мъжки животни за разплод се вземат от стопанства с небιологично производство при условие, че животните ще се отглеждат и хранят по биологичен начин. Когато животните се вземат от стопанства с небιологично производство, контролният орган може да предпише карантинен период и други специфични мерки за опазване здравето на животните.

Хранене на животните

В стопанства с биологично производство храненето на животните се извършва с храни, удовлетворяващи потребностите на животните на различните етапи от тяхното развитие. В стопанствата с биологично производство животните се хранят с фуражи, произведени по биологичен начин. Фуражи, произведени от площи в преходен период към биологично производство, могат да съставляват до 30 % от фуража на животните. Когато фуражите са от собствено стопанство, относителният им дял може да се увеличи до 60 %.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

При биологичния начин на отглеждане през периода на бозасене животните се хранят с натурално мляко (майчино мляко).

Минималният период на хранене на младите бозайници с натурално мляко се определя от техния вид и е:

1. три месеца за едър рогат добитък и еднокопитни;
2. четиридесет и пет дни за овце и кози;
3. четиридесет дни за прасета.

В дневната дажба на тревопасните животни най - малко 60 % от сухото вещество се осигурява от груб, сочен, сух фураж или силаж. С разрешение на контролния орган съдържанието на сухото вещество може да бъде намалено до 50 %, за период до 3 месеца от началото на лактацията, за животни, предназначени за производството на мляко.

При храненето на птиците участват най - малко 65 % зърнени фуражи.

Към фуража на прасета и птици се добавя груб, сочен и комбиниран фураж или силаж.

За хранене на животните могат да се използват:

1. конвенционалните фуражи от растителен произход, когато са произведени или приготвени без химични разтворители;
2. конвенционалните или произведените по биологичен начин фуражи от животински произход
3. фуражите с минерален произход, микроелементите, витамините, провитамините и химическите вещества с подобен ефект.

При храненето и поенето на животните е забранено използването на антибиотици, кокцидиостатици, ветеринарномедицински продукти или друг вид вещества, стимулиращи растежа или продуктивността. Фуражи, фуражни суровини, комбинирани фуражи, добавки и помощни средства във фуражите, произведени по специални технологии, се използват при храненето на животните, когато при производството им не са използвани генетично модифицирани организми или техни производни.

Разрешава се прилагането на угодни режими само ако не причиняват необратими увреждания за здравето на животните. Забранява се насилственото хранене на животните.

Профилактика на заболяванията и лечение на животните

В стопанствата с биологичното производство за профилактика на заболяванията по животните се прилагат следните мерки:

1. избиране на подходящи породи животни;
2. използване на подходящи за всяка порода методи на селекция с оглед на повишаване устойчивостта на животните към заболявания и профилактика на инфекциите;
3. хранене на животните с достатъчно количество качествен фураж съобразно вида, възрастта, физиологичното им състояние и продуктивното им направление с цел

задоволяване на нуждите им и поддържането им в добро здравословно състояние;

4. редовни разходки и достъп до пасищата с цел укрепване собствените защитни сили на организма;

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

5. подходяща гъстота на отглежданото стадо, за да се избегне пренаселеност в оборите и свързаните с нея здравни проблеми.

При заболяване и нараняване на животните незабавно се осигурява квалифицирана ветеринарномедицинска помощ, като при констатиране на заразно заболяване лечението се провежда в изолационни помещения, снабдени със суха и удобна постеля.

За лечение на животните се използват следните препарати:

1. фитотерапевтични препарати - растителни екстракти, и есенции, с изключение на антибиотици;
2. хомеопатични лекарствени средства - растителни, животински или минерални субстанции;
3. микроелементи;

Препаратите се използват при условие, че са регистрирани за употреба в страната и че тяхното терапевтично действие е ефикасно за съответния вид животно и за целите на лечението.

Ако препаратите са неефективни в борбата с болестите и травмите и лечението е съществено условие за предотвратяване на страданието и болката на животните, ветеринарният лекар прилага

синтезирани по химичен път алопатични ветеринарномедицински продукти и антибиотици.

Забранява се използването на:

1. синтезирани по химичен път алопатични ветеринарномедицински продукти за профилактика на заболяванията;
2. ветеринарномедицински продукти за стимулиране на растежа и продуктивността, включително нутритивни антибиотици, кокцидиостатици и други химично синтезирани стимуланти на растежа;
3. хормони или препарати с хормоноподобно действие за контролиране на репродукцията или за други цели, включително

интродукциране и синхронизиране на еструса;

3. разрешава се прилагането на хормонални препарати само за лечение на отделни животни.

При възникване на екстремна ситуация в района, на чиято територия е разположено стопанство с биологично производство, се извършва:

1. третиране на животните, включително с имунопрепарати;
2. обработване на сградите, оборудването и съоръженията с цел профилактика или ликвидиране на заболяването.

Собственикът на стопанство с биологично производство води дневник за отглеждането на животните. Данните се декларират пред контролния орган преди животните или животинските продукти да се предложат на пазара като произведени по биологичен начин. След прилагане на синтезирани по химичен път алопатични ветеринарномедицински продукти за лечение на животни, отглеждани по биологичен начин, срок за използване на животински продукти е два пъти по-голям от посочения на опаковката на препарата. Когато срок не е определен, срокът за използване на животински продукти е:

1. за яйца и мляко - 7 дни;
2. за месо от птици и бозайници, вкл. мазнини и карантия - 28 дни.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

Животни и продукти от тях не се предлагат на пазара като произведени по биологичен начин, когато отделни животни или стадото са подлагани на лечение със синтезирани по химичен път алопатични ветеринарномедицински продукти или антибиотици:

1. повече от два курса на лечение в рамките на една година;
2. повече от един курс, ако жизненият цикъл на животните е по-кратък от една година.

Забраната не се прилага при ваксинации, лечение срещу паразити и други задължителни мероприятия за ликвидиране на болестите съгласно Закона за ветеринарномедицинската дейност.

Животновъдни практики, транспорт и идентификация на животинските продукти

В стопанството с биологично производство животните се размножават чрез естествени методи. Разрешава се изкуственото осеменяване, но се забранява трансплантацията на ембриони.

С цел подобряване качеството на продуктите и поддържане на традиционните производствени практики се разрешава кастрацията на животните.

Кастрацията се извършва в подходяща възраст на животното от ветеринарен лекар.

Забранява се отглеждането на животните завързани. За безопасност на животните и за подобряване здравето, хигиената и хуманното отношение към тях контролният орган може да разреши за ограничен период от време завързването на отделни животни.

Разпоредбата не се прилага за говеда, отглеждани в сгради, изградени преди влизането на наредбата в сила и след разрешение на контролния орган, когато:

1. на животните са осигурени редовни упражнения;
2. спазват се изискванията за хуманно отношение към животните и са осигурени места за спокойно отелване.

Забранява се отглеждането на животните при условия и диетичен режим, които водят до анемия.

Минималната възраст за клане на птици по видове е:

1. за пилета - 81 дни;
2. за скопени пилета - 150 дни;
3. за пекински патици - 49 дни;

4. за женски домашни мускусни патици - 70 дни;
5. за мъжки домашни мускусни патици - 84 дни;
6. за зеленоглави патици - 92 дни;
7. за токачки - 94 дни;
8. за пуйки и гъски за печене - 140 дни.

Разпоредбата не се прилага за бавно растящи породи и видове животни.

Животните се превозват по начин, ограничаващ стреса и страданието им,

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

съгласно изискванията на Наредба № 4 от 2000 г. за ветеринарномедицинските изисквания за хуманно отношение към животните по време на транспорт. Животните се товарят и разтоварват по естествен начин без използване на електронни стимулатори за придвижването им със сила. Забранява се употребата на успокоителни ветеринарномедицински продукти преди или по време на транспорт на животни.

Торене

Общото количество оборски тор, което се използва годишно за торене в дадено стопанство, е максимум 170 кг. азот на хектар земеделска земя. Когато е необходимо, гъстотата на животните в дадено стопанство се намалява под максималния брой, за да се избегне надвишаване на количеството оборски тор.

Стопанства с биологично производство могат да разпределят помежду си излишния оборски тор. В този случай общото количество се определя на базата на всички стопанства, участващи в разпределянето. Съоръженията за събиране и съхранение на оборски тор се изграждат така, че да изключват възможността от замърсяване на околната среда чрез изпадане, преливане и просмукване в почвата.

Вместимостта на съоръженията трябва да е по - голяма от вместимостта, необходима за най - дългия период от годината, през който внасянето в почвата на оборски тор е неподходящо или е забранено.

Свободно отглеждане на животните

Животните се отглеждат в сгради, които са пригодени към биологичните и физиологичните им нужди и осигуряват:

1. изолация, отопление и вентилация, които създават възможности за движение на въздуха;
2. приток на светлина;
3. лесен достъп до храна и вода.

Сгради за отглеждане на животни не са задължителни в области с климат, подходящ за отглеждане на животни на открито.

Гъстотата на животните в сградите се определя от вида, породата и възрастта на животните, както и от поведенческите им нужди, пола им и големината на стадото. Гъстотата на животните в сградите трябва да осигурява удобство и добро физическо състояние на животните, като им се предоставя достатъчно място за естествената им стойка, възможност за лесно лягане, обръщане, чесане и почистване, заемане на всички възможни естествени пози и извършване на всички естествени движения, като протягане и пляскане с крила. Сградите, оборудването и съоръженията се почистват добре и дезинфекцират, за да се предотврати взаимното предаване на инфекции и натрупването на болестотворни микроорганизми.

Изпражненията, урината и неизядената или разсипана храна се отстраняват често, за да се намали неприятната миризма и се предотврати привличането на насекоми или гризачи.

Районите за свободно отглеждане, откритите пространства за раздвижване или оградените места на открито трябва да осигуряват достатъчна защита от дъжд, вятър, слънце и крайно високи или ниски температури в зависимост от местните климатични условия и породата животни. Броят животни, отглеждани на открито, е такъв, че да се предотврати изпотъпкване на почвата и прекомерно изпасване на растителността. Бозайниците трябва да имат достъп до пасища или открити пространства за раздвижване или до оградени места на открито, които могат да са частично покрити. Тревопасните трябва да имат достъп до пасища, когато условията го позволяват. Биволите на възраст над една година трябва да имат достъп до пасища или до открити

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

пространства за раздвижване или до оградени места на открито през цялата година независимо от климатичните условия.

Не се изисква достъп до открити пространства за раздвижване или до оградени места на открито, когато тревопасните животни имат достъп до пасища по време на пасищния период и отглеждането им на закрито при зимни условия предоставя достатъчна свобода за движение. Разрешава се крайната фаза на уговяване на говеда, свине и овце, предназначени за производство на месо, да се извършва на закрито за период, който не надвишава 1/5 от продължителността им на живот, но най - много за период три месеца.

Помещенията, в които се отглеждат животните, трябва да имат гладък, но не хлъзгав под. Най - малко половината от общата площ на пода трябва да е с твърдо и здраво покритие.

Помещенията, в които се отглеждат животните, трябва да имат достатъчно голямо, удобно, чисто и сухо място за почивка, направено от здрава и плътна конструкция.

Около мястото за почивка на животните се поставя подходяща и суха постеля, която е от слама или от други подходящи естествени материали и може да се подобри и обогати с минералните продукти.

Забранява се отглеждането на телета в индивидуални боксове след като навършат едноседмична възраст. Свинете майки се отглеждат на групи, с изключение на последния стадий на бременността и по време на кърменето. Забранява се отглеждането на малки прасенца на платформи или в клетки. Местата за раздвижване на животните да осигуряват възможност за отделяне на изпражненията и за ровене. Забранява се отглеждането на птици в клетки. Водоплаващите птици трябва да имат достъп до естествени или изкуствени водни площи. Минималните изисквания, на които отговарят сградите за отглеждане на птици, са:

1. поне една трета от пода е солидна конструкция и е покрита със слама, талаш, пясък или торф;
2. в сградите за кокошки носачки достатъчно голяма част от пода е предназначена за събиране на изпражненията им;
3. да има кацалки, чийто размер и брой е съобразен с големината на групата и размера на птиците
4. да има отвори за влизане и излизане с размер, съответстващ на големината на птиците, и с обща дължина най - малко 4 м за 100 м² от помещението;
5. в сградите да няма повече от:
 - ✓ Пилета – 4800 броя
 - ✓ кокошки носачки – 3000 броя
 - ✓ токачки – 5200 броя
 - ✓ женски пекински и домашни мускусни патици – 4000 броя
 - ✓ мъжки пекински и домашни мускусни патици или други породи патици – 3200 броя
 - ✓ гъски, пуйки или кастрирани петли – 2500 броя
6. общата използвана площ на помещенията, предназначени за отглеждане на птици за месо, не надвишава 1600 м².

В сградите за кокошки носачки естествената светлина може да се подсили от изкуствени източници, за да се осигури максимум 16 часа светлина за денонощие и поне 8 часа нощна почивка без изкуствена светлина. За птиците се осигурява достъп до оградени пространства на открито за най - малко една трета от живота им. Оградените места на открито се покриват с растителност и се снабдяват със защитни съоръжения, като се осигурява на птиците лесен достъп до достатъчен брой хранилки и корита с вода. След всяка отгледана партида птици помещенията се изпразват и заедно със стационарните уреди се почистват и дезинфектират. Когато завърши

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

отглеждането на партида птици в оградено място на открито, то се оставя необитаемо, за да израсне нова растителност.

Пчеларство и пчелни продукти

Когато един производител притежава няколко пчелни семейства на една и съща територия, всички пчелни семейства се отглеждат в съответствие с правилата за биологично производство. Пчелният мед и пчелните продукти се продават като произведени по биологичен начин само ако правилата на биологичното производство са спазвани поне една година.

През преходния период въскът се подменя. При избор на породи пчели производителят взема предвид приспособяването на породата към местните условия, жизнеспособността и устойчивостта на пчелите към болести и неприятели.

Пчелните семейства се създават чрез размножаване на съществуващите пчелни семейства или прибавяне на пчелни семейства от стопанства с биологично производство. С разрешение на контролния орган пчелните семейства в стопанството, могат да преминат преходен период. Пчелните семейства в стопанство с биологично производство могат да се подновяват и възстановяват с пчелни семейства от стопанство с небιологично производство, когато:

1. липсват пчелни семейства, които отговарят на изискванията на тази наредба;
2. има висока смъртност на пчелните семейства поради здравословни причини или природни бедствия в стопанства в преходен период.

Всяка година 10 % от пчелните семейства в пчелина могат да се подменят с пчели майки и пчелни семейства, които произхождат от стопанство, което не е въвело биологичен начин на производство, при условие че пчелите майки и пчелните семейства се настаняват в кошери с пити или въскъчни основи, взети от биологично производство. В този случай не се изисква преходен период. Пчелините се разполагат в райони, в които има достатъчно медоносна растителност, източник на натурален нектар, медна роса и полен, и в близост до вода. Източниците на нектар и полен в радиус до 3 км. от месторазположението на пчелина се състоят от растения, произвеждани по биологичен начин, и растения с диворастящ произход. Пчелините се разполагат на достатъчно голямо разстояние от всякакви източници на възможно замърсяване. В края на производствения период кошерите задължително се оставят с резерви от мед и полен в необходимото количество за изхранване на пчелите през зимата. Изкуствено хранене на пчелните семейства се разрешава, когато оцеляването на кошерите е застрашено поради неблагоприятни климатични условия. Изкуственото хранене се извършва с биологично произведен мед за предпочитане от същото производство. Контролният орган разрешава изкуствено хранене с биологично произведен захарен сироп или захарна меласа, когато поради климатични условия медът кристализира. Производителят на пчелен мед и пчелни продукти води дневник за пчелините, в който вписва данни за вида на храната, дати, количества и кошерите, където се използва изкуствено хранене.

Изкуствено хранене се разрешава само между последното прибиране на реколтата от мед и 15 дни преди началото на следващия период на събиране на нектар и медна роса.

За профилактика на заболяванията по пчелите се прилагат следните мерки:

1. избор на продуктивни и устойчиви срещу заболявания породи и линии пчели;
2. полагане на системни грижи за пчелните семейства според годишния сезон чрез:
 - ✓ подмяна при нужда на пчелите майки;
 - ✓ редовни прегледи на пчелните семейства за ранно откриване на заболяванията;

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

- ✓ контрол на търтеевото пило;
- ✓ поддържане на добро хигиенно и ветеринарно - санитарно състояние на пчелините и на спомагателните постройки към тях и провеждане на редовна профилактична дезинфекция и дезинсекция на оборудването и пчеларския инвентар;
- ✓ своевременно унищожаване на замърсени материали и източници на инфекциозни причинители и провеждане на заключителна дезинфекция;
- ✓ редовна подмяна на восъчните пити;
- ✓ постоянно поддържане в кошера на достатъчен брой пити с мед и прашец;
- ✓ зазимяване на кошерите с нужното количество мед и прашец, достатъчно за нормално презимуване на пчелните семейства.

При констатиране на заразно или паразитно заболяване на пчелни семейства собственикът осигурява ветеринарномедицинско лечение, като в случай на заразно заболяване лечението се съчетава с карантиниране на пчелина.

При биологичното производство за лечение се използват:

1. фитотерапевтични лекарствени средства (растителни екстракти и есенции с изключение на антибиотици);

2. хомеопатични лекарствени средства (растителни, животински или минерални).

Забранява се употребата на синтезирани по химичен път алопатични ветеринарномедицински продукти и антибиотици за профилактика на заболяванията.

След употребата на синтезирани по химичен път алопатични ветеринарномедицински продукти всички восъчни пити се подменят с нови рамки с восъчна основа, произхождаща

от стопанство с биологично производство, и третираните пчелни семейства се подлагат на преходен период една година.

Собственикът на пчелина е длъжен да има здравен паспорт, в който ветеринарният лекар, провел лечението, вписва данни за заболяването. Данните се декларират пред контролния орган преди пчелите и пчелните продукти да се предложат на пазара като произведени по биологичен начин. При възникване на екстремна ситуация в района, на чиято територия е разположен пчелинът, в него се провеждат задължителните според Закона за ветеринарномедицинската дейност мероприятия с цел профилактика и ликвидиране на заболяването. Забранява се:

1. унищожаването на пчелите в пчелните пити като метод за добиване на мед и други пчелни продукти;
2. зацъпването на крилата на пчелите майки и всяко друго осакатяване на пчелите;
3. използването на синтетични репеленти по време на операциите за извличане на меда.

Разрешава се убиването на старата пчела майка, когато тя се сменя с нова. Разрешава се унищожаването на мъжкото потомство само с цел ограничаване инфекцията с *Varroa jacobsoni*. Всяко преместване на пчелина се съгласува с контролния орган. В дневника производителят вписва всички действия по изваждането на питите и извличането на меда. Кошерите и инвентарът за производство на мед се изработват основно от естествени материали, които не представляват риск

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

от замърсяване на околната среда и пчелните продукти. В кошерите се използват само природни продукти като прополис, восък и растителни масла. За нови основи се използва пчелен восък от стопанство с биологично производство. В случаите на ново настаняване или през преходния период контролният орган може да разреши използването на восък, който не е от биологично производство, когато на пазара няма биологично произведен пчелен восък и при условие, че восъкът е от восъчни разпечатки.

4.2. Контрол на качеството и сертификация на продукцията

За да може да бъде продаван с означението „биологичен“, всеки продукт трябва да бъде контролиран и сертифициран от организация или фирма, която отговаря на строго определени с нормативната уредба изисквания.

Съгласно действащата нормативна уредба, контролът и сертификацията на биологичните продукти в България се извършва от юридически лица – търговци и сдружения с нестопанска цел. Министерът на земеделието и храните одобрява органите за контрол и сертификация на биологичното производство.

Имената на одобрените органи за контрол и сертификация на биологични продукти се публикуват в „Държавен вестник“. Те могат да бъдат намерени и на електронната страница на Министерството и храните: (<http://www.mzh.government.bg>).

Биологичните производители, преработватели и вносители трябва да спазват стриктни нормативни изисквания, ако искат да използват логото на ЕС или означения за биологичен произход или еквивалентни национални знаци. За да се осигури спазването на тези изисквания е необходима също толкова стриктна система за контрол.

Контролът е необходим във всички етапи на цикъла производство - доставки, за да може потребителите да имат увереност, че купуват биологична храна, произведена според европейските стандарти, с грижа за околната среда и хуманното отношение към животните и преминала съответните инспекционни процедури.

Първоначален контрол

Всеки производител, който желае продуктите му да бъдат означени като биологични, е длъжен да се обърне по свой избор към някой одобрен орган за контрол и сертификация на продукти, и да поеме ангажимент стриктно да спазва действащите изисквания в областта на биологичното земеделие. Това задължение, което се поема с подписване на договор между него и контролния орган, е доброволно и предполага взаимна отговорност.

Какво включва сертификационния контрол на стопанството

Посещение на стопанството:

Посещение на стопанството е важна част от контрола. Посещение на полетата и оборите предоставя възможност за конкретна картина на функциониране на стопанството. То позволява също така да се обсъдят постигнатите резултати и съществуващите проблеми.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

Отчет на стопанството:

След получаване на формулярите за контрол, стопанствата трябва да ги попълнят за посещението в стопанството. Всяко стопанство, работещо по методите на биологичното земеделие, трябва ежедневно да води регистър – например регистър на животните, регистър за произхода на семената и разсада, дневник на извежданията на животните, ветеринарен журнал, както и журнал за извършената обработка.

Първият контрол изисква и една оценка относно нормите за защита на животните. Обръща се внимание и на възможностите за складиране на тора във фермата.

Признаване и сертификация:

Докладът от контрола със събраните данни и наблюдения се предоставят на сертифициращият орган, който ги проверява, след което издава сертификата. При необходимост той налага санкции.

Контрол при преход:

Контрол се извършва за прехода на първичната продукция, пътя на стоката, получаването, процесите на преработка и съхранение и др. По време на преход е необходимо да се спазват същите изисквания, както в биологичните стопанства, притежаващи сертификат.

Постоянен текущ контрол

Контролният орган е длъжен да извърши пълна проверка на място поне веднъж годишно, но може да извършва и допълнителни планови или внезапни проверки. В случай на съмнение, контролният орган може да вземе проби за анализ на почвата, растенията или поливните води, за да се установи, че не се използват забранени препарати и вещества (пестициди, ГМО и др.)

Самите производители трябва да упражняват постоянен самоконтрол - проверка на гаранциите, предоставяни от доставчиците, отчетна документация и различни дневници, които се наблюдава и от страна на контролния орган.

Всяка година, до края на месец януари, биологичните производители на растения и растителни продукти трябва да представят на контролния орган програма за производство на растителни продукти по биологичен метод на производство. С програмата се определят площите, на които ще се извърши производството. Контролният орган следи за спазването на програмата по време на текущите проверки, които извършва.

Списък с имената и адресите на производителите на биологични продукти се поддържа на електронната страница на Министерството на земеделието и храните.

Нарушения и нередности

Когато нормативните изисквания не се спазват, на производителите се налагат санкции. Тези санкции могат да бъдат предупреждения, нови проверки или анализи за сметка на производителите, отнемане на сертификата, с което се налага забрана за продажба на част или на цялата биологична продукция.

В случай че се установят нередности, касаещи само част от продукцията, например определен продукт или определена партида, лицето за контрол трябва да се увери, че нито една от индикациите на биологичното производство не се използва за този продукт или партида.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

4.3. Търговска марка и означение на биологичните продукти

За потребителите, най - важният елемент от производството на биологични продукти е предлагането им на пазара. Съществуват утвърдени правила за етиктиране и реклама на биологичните продукти. **В Европейските регламенти за биологично производство на земеделски продукти и означението им, термините "екологични", "биологични" и "органични" се приемат за равнозначни.** Етикетът "био" е известен в цял свят и отговаря на строго регламентирани стандарти за производство и качество на храните.

В България етикетите и рекламите на растителните и животинските продукти на био - земеделието трябва да съдържат:

- ✓ означение, отнасящо се до начина на земеделско производство;
- ✓ данни за производство или внос от страна, спазваща международните изисквания за био - производство;
- ✓ свидетелство за контрол от редовния контролен орган за производството на продукта или неговия внос.

Знакът на ЕС за означаване на биологични продукти, както и различните логa, възприети в отделните държави - членки, съществуват, за да догълнят гаранциите, дадени от означението «биологичен», и да увеличат «видимостта» на биологичния продукт за потребителите, т.е. да го направят по - лесно разпознаваем.

Право да поставят тези знаци върху храните имат само производителите, които са сертифицирани за това.

Купувайки продукти с логото на ЕС, потребителите могат да са сигурни, че:

- ✓ поне 95 % от съставките на продукта, имащи земеделски произход, са произведени по метода на биологичното производство;
- ✓ продуктът съответства на изискванията от официалната схема за контрол;
- ✓ продуктът идва директно от производителя или преработвателя в запечатана опаковка;
- ✓ продуктът носи името на производителя, преработвателя или доставчика и името или кода на контролния орган.

Употребата на логото на ЕС за пакетирани храни е задължителна от 1 юли 2010 г. Тя остава доброволна за храни, внесени след тази дата. С влизането в сила на новия Регламент е задължително да се укаже мястото, в което са били произведени земеделските суровини. Това означение може да посочва като място на произход "ЕС" или "не-ЕС", или конкретна държава, във или извън ЕС.

При пласмента на биологични продукти в държава - членка, различна от страната - производител, нерядко се налага използването на допълнително лого - познато на пазара на страната - вносител. С въвеждането на признатото в целия Европейски съюз лого на биологичните храни, такова дублиране не е необходимо.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

4.4. Маркетинг и реализация на продукта

Търговията с биопродукти, развивайки се през годините, започва да налага тези продукти на българския пазар чрез аптеките, обособени щандове за биохрана в магазинната мрежа (най - често супермаркети и вериги супермаркети и хипермаркети) или чрез предлагането на единични артикули.

Други канали за разпространение на биологични продукти (все още не особено масови), но с потенциал за развитие са пазарите с обособени сергии само за биопродукти или със сергии, предлагащи както конвенционални, така и биологични продукти, специализираните магазини за

диабетични и диетични храни и дрогерииите.

Търговците се снабдяват с биологичните продукти предимно посредством дистрибутор, по - рядко директно от производителя . Всеки пети търговец внася продуктите от чужбина. Малка част от търговците са и производители.

Обособените щандове за биохрана в големите вериги магазини, специализираните магазини за биопродукти и сергии на пазара са търговски обекти, които предлагат най -вече биохрана и най - рядко в сравнение с останалите обекти – органична козметика. Конвенционалните

аптеки предлагат предимно билки. Дрогерииите, санитарните магазини и билковите аптеки разпространяват всякакви видове биопродукти, но най - често биологична козметика и етерични масла. Единичните биопродукти, които се предлагат са основно био - храни.

Билките, медът и бебешките храни са сред най - широко застъпените артикули биохрана в търговската обекти в страната, продаващи биохрана.

Други продукти, не така широко предлагани, но които могат да бъдат открити сравнително по - лесно в търговските обекти са пресните зеленчуци, био - сирене, био - кашкавал и био - кисело мляко.

Като продукти с по - слабо предлагане бихме могли да посочим: замразените биологични плодове и зеленчуци, месото и месните продукти с биологичен произход, както и гъбите.

От биохраните, които се предлагат на брой (като единични артикули) в най - големи количества се продава хлябът, а след него се нареждат яйцата и киселите млека. В по - малки количества се реализират разфасовките от билки и бебешки храни. Най - малко се продават биологичните сладка и конфитюри.

Места за продажба на биологични продукти в България

Големите вериги магазини улесняват потребителя, като спестяват време за покупка, защото необходимите стоки са на едно място. Бъдещето развитие на тези магазини е продиктувано от динамичния начин на живот в големия град. В този смисъл, добър вариант за продажба е специализирания щанд в големия магазин. От друга страна, предлагането на биологични продукти в хипермаркетите е свързано с ритмичност и еднородност на доставката, големи количества и подходящ търговски вид – изисквания, които затрудняват в момента българските производители.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

Супермаркетите са удачен вариант, тъй като там потребителят може да получи допълнителна информация и консултация от продавач - консултант за биологичния продукт. Тези магазини са подходящи, защото се осъществява постоянен контрол, разполагат с добри условия за съхранение и са заинтересовани да се пази името и марката на продавача.

Кварталните хранителни магазини не са подходящи за предлагане на биологични продукти. В тях няма възможност за добро представяне на биологичните храни и отделянето им от останалите продукти, условията за съхранение не винаги са подходящи и контролът е занижен. Независимо от това, съществува и мнението, че всичко това може да се преодолее и отчитайки липсата на анонимност сред постоянните клиенти могат да се намерят и лоялни потребители на биологични продукти.

Специализираните магазини са особено подходящи за продажбата на биопродукти. Тези магазини имат своите постоянни, добре мотивирани и информирани клиенти за здравословното и природосъобразно хранене.

Откритите пазари са много разпространен начин за продажбата, особено за пресните плодове и зеленчуци. Този начин на предлагане на продуктите обаче крие риска от лесна подмяна и анонимност на производителя. От тази гледна точка експертите ги посочват като неподходящи за предлагането на биологични продукти. Разрешение на тези проблеми те виждат в специализираните открити пазари или част от пазари само за биологични продукти.

Директните продажби, които са популярни в някои европейски страни биха били подходящи, но все още не са намерили своето място за реализацията на биологичните продукти у нас. От гледна точка на производителя, подходящи са директните продажби, специализираните магазини и откритите пазари, специализирани само за биологични продукти. Те му дават по - добра възможност да защити цената на биологично произведения продукт.

Съществува и мнение, че биопродуктите трябва да се предлагат на повече места (навсякъде), така че потребителят да ги вижда често и да има възможност да ги купи във всеки момент.

4.5. Стокова борса и цена

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

**Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme**

В България и Сърбия на стоковите борси не се предлагат продукти и стоки от биологичен характер. Това се дължи на все още незадоволителното пазарно присъствие на органичните продукти, невъзможност да се гарантира постоянно производство и регулярни доставки. Основна причина за това е и липсата на достатъчно информация за предимствата на биологичните продукти, недостатъчното търсене, както и ниската покупателна способност на населението.

Производството на био - продукти по правило е с по - висока себестойност. В него се използват био - препарати, торове и агенти, чиято цена е значително по - висока, влага се повече ръчен труд и специфични техники, които се прилагат с по - голяма честота и повишават стойността на продукта. Поради преобладаващо малките размери на стопанствата не може да се реализира и икономия от мащаба, което допълнително увеличава разходите за разпространение за единица продукт. Допълнителни и съществени са разходите за инспекция и сертификация. По - високи са и разходите за продажба на едро и дребно поради специфичните изисквания към производителя, преработвателя и търговеца на биопродукти.

Затова биологичното производство се стреми към увеличаване на доходността главно на база оптимизиране на разходите, докато при конвенционалното производство доходността се основава предимно на интензификацията му.

Различна е и структурата на производствените разходи. При биологичното производство нарастват разходите за биологични семена и посадъчен материал, механизирано и ръчно окопаване и поддържане на почвеното плодородие, за органично и зелено торене, за растително-защитни и други мероприятия, както и специфични извънпроизводствени разходи например за контрол и сертификация, които зависят от избора на сертификат/и, от размера на стопанството и от степента на затваряне на цикъла; разходи за специализирани анализи на почвите и продукцията; за специални опаковки и амбалаж (от цветно стъкло, метален, алуминиев и др.); за поддържане на екосистемите и биоразнообразието (буферни зони и пояси около биопроизводителните полета) и др.

Все още няма достатъчно задълбочени изследвания и анализи относно ефективността на биологичното производство, което е разбираемо предвид краткия срок за развитието му. Но въпреки това могат да се обобщят някои наблюдения, основани на практическата му реализация. Въпреки по - ниските добиви комбинираният ефект от по - високите цени, по - ниските променливи разходи (напр. трайните насаждения след четвъртата година, производството на ароматни и лекарствени култури, подправките и др.), значителните преки и допълнителни плащания и субсидии за биопроизводство, могат да доведат до подобна или дори по - висока брутна печалба в сравнение с традиционните производства. Това се получава, когато темповете на намаление на разходите изпреварва темповете на намаление на средните добиви от биологичното земеделие, особено ако е съпроводено и от нарастване на цените на биологичните продукти, възможността за затваряне на производствения цикъл, както и в зависимост от тенденциите в развитието на пазарите и на потреблението на биопродукти.

Биологичното земеделие може да бъде изгодно, както за икономическото състояние на фермите (при положение, че се намерят пазари и се получават по - високи цени за продукти със биосертификати), така и за екологичното положение в района (спазване на правилата на добрите земеделски практики, буферни зони от растителност за поддържане на биоразнообразието и естествените местообитания на птици и микроорганизми).

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

5. Европейско трансгранично сътрудничество и добри практики в него

През последните няколко години расте интересът към биологичните продукти и все повече земеделски производители в Европа, а и в целия свят започват да търсят алтернативи в биологичното растениевъдство и животновъдство. Основен недостатък при промоциране на биологичното земеделие като перспективен отрасъл за развитие в селското стопанство се явява липсата на информация сред земеделските стопани за законодателна рамка, нормативни уредби, изисквания, сертификация и др. Европейският съюз популяризира и насърчава навлизането на биологичното земеделие и в тази насока вече има разработени и изгълнени проекти по различни програми и финансови инструменти свързани с биологичното земеделие от страните - членки на ЕС..

Ученици от Суворово споделят немски опит в биоземеделието

20 ученици от Професионална гимназия по селско стопанство "Св.Г.Победоносец" - Суворово посетиха различни частни стопанства и семейни ферми за биологично отглеждане на растения и животни в провинция Саксония, Германия.

Опита и научените добри практики децата споделиха в заключителния семинар по проект "Биологичното селско стопанство – за по-качествен и здравословен живот в Европа", финансиран по секторна програма "Леонардо да Винчи" , дейност

"Мобилност" на Европейския съюз.

По време на едномесечния си престой в гр. Лайпциг и околните села младежите осъществиха работни посещения и практически дейности в биоферми, цехове за обработка и преработка на месо и мляко, лозаро-винарски стопанства.

Интерес сред участниците в семинара предизвика демонстрацията на съвременни технологии за отглеждане на животни, при които почти всички операции се извършват автоматизирано.

Младите земеделци се похвалиха със сертификатите, които са получили от немската екологична организация Oeko Loewe за заслугата си по почистване на езерото в екопарка Кьоневиц.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

Създаване на трансгранични конкурентоспособни кластери в Добрич и Констанца

56 фирми от българската област Добрич и румънската Констанца се обединиха в три сдружения, които ще работят съвместно за своето развитие. Фирмите се обединиха в три направления - туризъм, земеделие и иновации. Туристическият кластер е насочен предимно към алтернативните форми в бранша, а агрокластерът - към биологичното земеделие. Подписани са меморандуми за сътрудничество между 8 български и 15 румънски фирми в туризма, 9 български и 10 румънски - в земеделието и 8 български и 6 румънски - в новите технологии.

Проектът, по който са създадени кластерите се финансира от ЕС чрез програма за трансгранично сътрудничество България – Румъния 2007 – 2013 г. и се изпълнява от Търговско – промишлена палата гр. Добрич, който е водещ партньор и Камарата за търговия, индустрия, навигация и земеделие гр. Констанца – партньор по проекта.

Вече има трансгранична мрежа за биоземеделие между Румъния, Украйна и Република Молдова

Проектът между трите държави спомогна за създаването на постоянна комуникационна инфраструктура за специалисти, производители и други заинтересовани лица в областта на производството и търговията с органични продукти, под формата на интерактивна трансгранична мрежа за биологично земеделие. Участниците в проекта разработиха общи инициативи за хармоничното подобряване на техническия и управленски капацитет в производството и търговията на биологични продукти в трансграничния район. Чрез извършените дейности по проекта се увеличи

трансграничните потоци на производители и продукти в областта на биологичното земеделие, чрез по-голямо взаимодействие между потребители и производители от трансграничния район.

Изпълнението на проекта доведе до насърчаване на трансграничния контакт и улесни обмена на информация и опит в областта на производството и търговията на биологични продукти, като по този начин се създаде предпоставка за подобряване на икономическото и социалното положение в граничната зона.

Проектът се финансира от ЕС чрез Европейския инструмент за съседство и партньорство и сътрудничество, съфинансиран от страните-участници в програмата посредством Съвместна Оперативна програма на Румъния, Украйна и Република Молдова за 2007-2013.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

***Германо - швейцарският проект създаде
екологични методи за отглеждане на плодове и зеленчуци***

Реализирането на проекта спомогна да се повиши информираността и промотира екологичните методи за отглеждане на плодовете и зеленчуците, както и развитието на нови маркетингови методи за превръщането на зоната около езерото Констанс в конкурентоспособна туристическа дестинация. Изпълнителите на проекта инициираха намаляване на интензитета на селскостопанското производство чрез използването на по-големи парцели и третиране на културите с по-малки количества пестициди и хербициди. Целта е да се осигури икономическа жизнеспособност на тези култури, без да се вреди на околната среда. По време на проекта се създава земеделска кооперация между Германия и Швейцария..

В рамките на изпълнението на проекта се правят множество проучвания относно използваните земеделските методи в Швейцария и Германия и се създава система за тяхното ефективно хармонизиране; обменя се информация и ноу-хау относно екологичното отглеждане на плодовете и зеленчуците, както и за създаването на система за преодоляване на болестите и насекомите по културите. На базата на този проект се дават препоръки за по-нататъшното създаване на кооперации, използващи общи земеделски практики например за регионите Бавария (Германия) и Вораалберг (Австрия).

Това е Германо - швейцарският проект, който стартира през 1994 г. като сътрудничество между университета Хохенейм в Равенсбург, Германия и Техническият университет в Цюрих, Швейцария. Проектът се спонсорира по програмата INTERREG.

***Опити за откриване на устойчиви сортове зеленчуци и картофи
за органична продукция и маркетинг***

В рамките на проекта се прави проучване на съответствието на селектираните сортове зеленчуци и картофи с критериите за биологична продукция. Проведени са опити с ранни моркови (12 сорта), броколи (сорт Калабриз, летни и есенни култури), маруля, кромид, салати, пащърнак и картофи с цел да се събере информация за най - подходящия сорт за биологично производство и да се идентифицират характеристиките на биологичната продукция. Опитите включват мерки на растежните параметри и качествените елементи на културите избрани за проекта. Те се сравняват с резултатите от конвенционалното производство. В повечето случаи резултатите са различни от тези, отнасящи се до конвенционалното производство, тъй като не е била прилагана химическа защита срещу вредителите и болестите и са наблюдавани по-ниски нива на хранителност.

При развиване на биологично земеделие, изборът на сортове зеленчуци е по - стриктен отколкото при конвенционалното земеделие - избраните сортове зеленчуци трябва да отговарят на принципите на биологичното земеделие. Проектът се финансира от Фонда за ориентиране и гарантиране на селското стопанство, средствата от който във Великобритания се управляват от Министерството на околната среда, храните и селските въпроси. Периодът за изпълнение на проекта е от 1 април 1997 г. до 31 март 2001 г.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

6. Заключение

Преходът от конвенционално към биологично земеделие е един труден и отговорен момент за земеделския производител. Преди него има и още по - труден момент – психологическия. Необходима е фундаментална промяна в мисленето. От традиционен “праволинеен” подход на изчисляване приходи и разходи трябва да се стигне до вътрешна увереност за по - дългосрочната перспектива и предимства на биологичното земеделие, до осмисляне необходимостта от цялостно възприемане на производствената система с взаимовръзките и протичащите в нея природни процеси, позволяващ тяхното максимално използване.

През последните години стана ясно, че съвременното конвенционално (интензивно) земеделие се намира в сериозна криза, поради високата степен на химизация и нейното пагубно действие върху околната среда (почва, вода, ландшафт, биологично разнообразие) и здравето на човека. Последици от това са и непрекъснато влошаващите се социално - икономически показатели при конвенционалното земеделие. Твърде малък, обаче, е броят на хората, които си дават ясна сметка за пътищата, по които може да се излезе от тази задълбочаваща се криза.

Ролята на фермера е много по - голяма от това просто да произвежда продукти за потребление от хората. Той е отговорен и за опазването на околната среда. Фермерът обслужва земята и поддържа почвеното плодородие, за да се запази и съществува живота на човека. Социалното и културното съществуване на селските райони зависи също от селскостопанската дейност.

Малко или повече външните вложения в селското стопанство - материали, синтетични и минерални торове, пестициди и др. се използват за интервенция в биологичните системи с презумцията да бъдат полезни за човека. След време обаче, неизбежно се сблъскваме с директни и индиректни негативни странични ефекти върху околната среда, до изразходване на невъзстановимите ресурси, непрекъснато намаляване ефективността на самото земеделско производство и влошаване качеството на живот.

Ето защо, науката, отговорните политици и земеделски производители в света търсят отдавна нови системи и подходи в земеделието, падащи околната среда и здравето на човека, гарантиращи устойчиво развитие на земеделието. Една такава утвърдила се в света система е биологичното земеделие.

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

Контактна информация на Български асоциации, сдружения и съюзи на селскостопански производители

Българска асоциация биопродукти

гр. Панагюрище 4500,
ул. "Райна Княгиня" № 13
Тел.: + 359 897 014 436
e-mail: info@bgbio.org
Web: <http://www.bgbio.org>

Асоциация на земеделските производители в България

София 1606
ул. „Владайска“ № 29, ет. 1
Телефон/факс: + 359 2 951 62 65
e-mail: info@azpb.org
Web: <http://www.azpb.org/>

Национална лозаро-винарска камара

Гр. София 1000
ул. „Леге“ № 10
тел.: + 359 2 981 16 74
тел./факс: + 359 2 988 47 97
E-mail: office@bulgarianwines.org
de_bella@yahoo.com,
ivana.murdjeva@bulgarianwines.org
Web: <http://www.bulgarianwines.org/>

Българска Асоциация на Производителите на Оранжевириня Продукция

Гр. Пловдив 4003,
ул. „Добротич“ № 12
тел.: +359 32 968158

Съюз на преработвателите на плодове и зеленчуци в България

Гр. София 1000
ул. Г. С. Раковски № 108, ет. 8, офис 407-А
тел.: + 359 2 980 26 79, + 359 2 987 47 43
E-mail: union@org-bg.net, office@org-bg.net
Web: www.org-bg.net

Съюз на гъбопроизводителите в България

гр. Пловдив 4000
ул. „Младежка“ № 20, вх. Б, ет. 2, ап. 10
тел.: + 359 32 44 89 90
тел./факс: + 359 32 63 43 55
E-mail: vemi@mail.bg

Национален браншови пчеларски съюз

Гр. София 1000
пл. „Македония“ № 1, партер, офис 3
тел./факс: + 359 2 917 06 10
E-mail: nbps@press.bg
Web: nbps.press.bg

Българска асоциация на билкарите и гъбарите

Гр. София 1000
бул. „Дондуков“ № 27
тел.: +359 2 986 29 90
тел./факс: +359 2 986 28 16
E-mail: vitafrukt@abv.bg, office@babg.net

Съюз на птицевъдите в България

Гр. София 1303,
бул. „Христо Ботев“ № 80
Телефон: +359 2 931 09 58
Факс: +359 2 931 09 58
e-mail: galus@mb.bia-bg.com
galusmb.bia@gmail.com
Web: <http://www.bpu-bg.org>

Асоциация на свиневъдите в България СНЦ

Гр. Шумен 9700
бул. „Симеон Велики“ № 3
Тел: +359 5465268
Факс: +359 5465268

Национална асоциация по рибарство и аквакултури в България

Гр. Пловдив 4000
ул. „Васил Левски“ № 248,
тел.: +359 88 8352728
тел./факс: +359 32 690217

Съюз на животновъдите в България

Гр. София 1504
бул. „В. Левски“ № 106 – партер
тел: +359 2 9421999; +359 2 9461491
GSM: +359 888 700 217
Web: <http://www.jivotnovadi.com>

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

*Контактна информация на Сръбски асоциации, сдружения и съюзи на
селскостопански производители*

Zadružni savez Srbije

11 000 Beograd
Ul. Skerliceva 24
Tel: +381 (0) 11 3821 002
+381 (0) 11 3821 047
web: <http://www.zssrbije.org/>

Mreža za podršku ruralnom razvoju

11 000 Beograd
Ul. Despota Stefana 68b
Tel: +381 (0) 11 2751 622
Fax: +381 (0) 11 2752 959
e – mail: admin@ruralinfoferbia.rs
<http://www.ruralinfoferbia.rs/>

**Udruženje za organsku proizvodnju hrane
TERRA'S**

24000 Subotica
Trg cara Jovana Nenada 15
Telefon: +381 (0) 24/554 600 lokal 123
Fax: +381 (0) 24/553 116
e-mail: terras@terras.org.rs
web: <http://www.terras.org.rs/index.htm>

Regionalna agencija za razvoj istočne Srbije

19000 Zajecar
Trg Oslobođenja 1
tel/fax. +381 (0) 19 426 376;
+381 (0) 19 426 377
e-mail: office@raris.org
web: www.raris.org

Savez pcelarskih organizacija Srbije

11070 Novi Beograd
Ul. Dr Agostina Neta 30 A
Tel: +381 (0)11/61-28-071
+381 (0) 60/444-0-121
+381 (0) 60/444-0-124
e-mail: spos.rs@gmail.com
web: <http://www.spos.info/>

**Nacionalno udruženje za razvoj organske
proizvodnje Serbia Organica**

11 000 Beograd
Ul. Molerova 29/a
Tel: +381 (0)65 855 68 68
E-mail: office@serbiaorganica.org
web: <http://serbiaorganica.org/>

Centar za organsku proizvodnju Selenca

Selenca
Ul. Marsala Tita 179
e-mail: office@organiccentar.rs
web: <http://organiccentar.rs/index.html>

Regionalna privredna komora

19 000 Zajecar
Ul. Nikole Pašića 37
Telefon: +381 (0) 19 421 411
Fax: +381 (0) 19 421 412
e – mail: info@rpk-zajecar.co.rs
web: <http://www.rpk-zajecar.co.rs>

Lovacki savez Srbije

11000 Beograd
Ul. Alekse Nenadovića br. 19-23/II
tel.: +381 (0) 11 3442 467
fax: +381 (0) 11 3442 477
e-mail: office@lss.rs
web: <http://www.ecolss.com/kontakt.htm>

Udruženje vinogradara i vinara Srbije

11000 Beograd
Ul. Zadarska 7,
Tel/fax: +381 (0)11 2638103
e-mail: udruz.vinogradara.vinara.srbije@gmail.com
web: <http://www.vivis.org.rs/onama.html>

European Union

"The project is co-funded by EU through the Bulgaria – Serbia IPA Cross-border Programme"

Bulgaria – Serbia
IPA Cross Border Programme

„Наръчник на органичния фермер“ се издава в рамките на проект „Органично земеделие – предизвикателство или отговорност за нашата природа“ финансиран от Програма на Европейския съюз за трансгранично сътрудничество ИПП България – Сърбия. Проектът се изпълнява в партньорство с Регионален Агробизнес Център – Видин, България, Агропроект Тимок – Зайчар, Сърбия и Алианс за регионални и граждански инициативи, София, България.

Регионален Бизнес Център – Видин

Гр. Видин 3700

Област Видин

Ул. „Герго Бойнов“ № 2, базата на ОКС

П.к. № 27

Тел:/факс: + 359 94/600 281

е – mail: rabc_vidin@abv.bg

www.rabc-vidin.com

Agency for Rural Development

Агро Проект Тимок – Зайчар

Гр. Зайчар 19000, Сърбия

Област Зайчар

Ул. „Никола Пашича“ Е7/32

Тел:/факс: +381 19 429 185

е – mail: agroprojekt@nadlanu.com

Алианс за регионални и граждански инициативи (АРГИ)

Гр. София 1504

Област София

Бул. „Евлоги Георгиев“ № 167 А, ет. 1, ап. 1

Тел:/факс: +359 2 944 6389

е – mail: arci_ngo@abv.bg